

Yuvarlak Masa Toplantısı

ALMANAK 2025: TÜRK DIŞ POLİTİKASI

19 Aralık 2025

**Prof. Dr.
Mensur Akgün
GPot Direktörü**

**Prof. Dr.
Zuhale Mert Uzuner
MURCIR Direktörü**

**Prof. Dr.
Mustafa Aydın
Global Academy Koordinatörü**

**Prof. Dr.
Zeynep Alemdar
EDAM &
Doğuş Üniversitesi**

**Prof. Dr.
Serhat Güvenç
Kadir Has Üniversitesi**

**Doç. Dr.
Hazal Papuççular
Fenerbahçe Üniversitesi**

**GLOBAL POLITICAL
TRENDS CENTER**
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

GİRİŞ

Bu yayın, 19 Aralık 2025 tarihinde Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü'nde, GPoT, Global Academy ve Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Araştırma ve Uygulama Merkezi (MURCIR) iş birliğiyle düzenlenen “Almanak 2025: Türk Dış Politikası” başlıklı yuvarlak masa toplantısı kapsamında yapılan tartışmalar temel alınarak hazırlanmıştır.

Toplantının amacı, 2025 yılı boyunca uluslararası sistemde ve Türkiye'nin yakın çevresinde yaşanan küresel ve bölgesel gelişmeleri değerlendirmek; bu gelişmelerin Türk dış politikasına etkilerini çok boyutlu bir çerçevede ele almak ve 2026 yılına ilişkin beklenti ve olası yönelimleri ortaya koymaktır. Toplantı, programda öngörüldüğü şekilde bir açılış ve ufuk turu ile başlamış; ardından üç tur halinde yürütülen tematik tartışmalarla devam etmiş ve katılımcıların kapanış değerlendirmeleriyle sona ermiştir. Toplantı süresince yapılan konuşmalar kayıt altına alınmış; bu metin, konuşmaların içeriklerine sadık kalınarak, tekrar eden ifadeler tekilleştirilmiş, tartışmalardaki görüş ayrılıkları ve vurgular korunmuş ve editoryal bir bütünlük sağlanacak şekilde yeniden yapılandırılmıştır.

AÇILIŞ VE UFUK TURU: 2025 YILINDA GERÇEKLEŞEN KÜRESEL VE BÖLGESEL GELİŞMELERİ BELİRLEMEK

Açılış ve Ufuk Turu Prof. Dr. Mensur Akgün tarafından gerçekleştirildi. Prof. Akgün açılışta 20 Ocak itibarıyla dünyanın çok değiştiğini ifade etti. Belki Latin Amerika için kötü bir değişim olsa da bu değişimin Türkiye açısından çok kötü yönde bir değişim olmadığını; hatta “Türkiye’ye piyango bileti gibi geldiğini” söyledi. Bu değişimin etkilerinin sadece hükümet odaklı değerlendirilmemesi gerektiğini ve ötesine bakılarak, Türkiye açısından ele alınmasının gerektiğini vurguladı.

Prof. Akgün’e göre diğer pek çok aktörün aksine Türkiye Trump’ın yarattığı siyasi sismik sarsıntılardan, onun dünyaya bakışından kazançlı çıkabilecek bir ülke. Avrupa’yı kendi ayakları üstüne dikilmeye zorlaması, AB-Türkiye ilişkilerindeki sorunların aşılmasına, Türkiye’nin Avrupa güvenliğinde oynayacağı rol üstünden AB’ye yakınlaşmasına, yaratılacak olası çok kutupluluktan yararlanması yardımcı olabilecek mahiyette. Çin’le çatışmanın değil rekabetin önemszenmesi ve Ukrayna Savaşı’nın bitirilmesi için samimi çaba harcanması da Türkiye’nin çıkar ve beklentilerini hizmet eder mahiyette.

**“Mensur Akgün:
“Trump dünya
siyasetinde bomba
etkisi yarattı.
Dünyadaki tüm
dengeleri değiştirdi.
Verdiğimiz,
vereceğimiz derslerin
bakış açılarını,
yaklaşım tarzlarını
bile etkiledi.”**

**“Mensur Akgün: “Bu yeni durum bize çok yarıyor denilebilir.
Suriye’de yaptırımların kolayına kaldırılmayacağı
düşünülürken, Suriye lideri Washington’ı ziyaret ediyor. ABD,
Suriye’de ve bölgede Türkiye’nin yanında yer alıyor. Çoğu
zaman karşı olmaması bile yeterli olabiliyor.”**

Prof. Akgün, ayrıca Türkiye'nin Gazze'ye asker gönderme konusunda pek ısrarlı olmadığını düşündüğünü, sahada bazı Arap aşiretleri ile çatışma ihtimalinin bile bulunduğunu ve bunun Türkiye açısından iyi olmadığını ifade etti. Öte yandan Türkiye'nin asker göndermese de yönetimin içinde yer almasını beklediğini söyledi. Tufan Erhürman'ın iktidara gelişi ve Rum tarafının AB genel başkanlığı gibi gelişmelerin altını çizen Akgün, Ocak ayı itibariyle BM parametreleri temelinde bir hareketlenme olabilir dedi.

AB Dönem başkanlığının Rum tarafına sorumluluk yükleyebileceğini belirtti. AB ile ilişkilerin muhtemel seyri konusunda ise: "Sonuç getirmese de Kıbrıs'ta müzakere ediyormuş gibi yapılmasının Türkiye açısından önemli olabileceği bir evreye girilebilir. SAFE mekanizmasından mali olarak yararlanmak da başlı başına önemli. Eğer iyi müzakere edilirse, AB'nin güvenlik açığını kapatmak için atılacak adımlarla Türkiye'nin hukukun üstünlüğü alanındaki sorunları eş zamanlı aşılabilsen, Kavala davası gibi emsal konularda ilerleme kaydedilirse gelecek pek çok acıdan umut vaad ediyor denebilir" diyerek tamamladı.

Zuhal Mert Uzuner: "Ulus ötesi yapıların uluslararası ilişkilerde yaşanan dönüşüme dair bir tepkisellik içinde olduğunu da unutmamak lazım. Gazze'ye doğru yola çıkan filolardan tutun, gelir eşitsizliği ve çevre sorunlarına dair tartışmalar da halen küresel toplumun gündeminde. Soru şu: Bu hassasiyet ve etkinlik siyasi arenaya nasıl yansıtılacak?"

Mensur Akgün: "Kanada'dan ilhak, Panama'dan kanal, Danimarka'dan toprak talep etti. Avrupa'yı güvenlik arayışına soktu. Yayınladığı doktriniyle Latin Amerika'yı açıkça etki alanı ilan etti. İran'a müdahalede bulundu. Diğer yandan barış inşa etmeyi de paradoksal bir şekilde önceledi."

Prof. Akgün'ün konuşması çerçevesinde kısa konuşmalar ile ufuk turunda katılımcılar, 2025 yılı itibarıyla küresel ve bölgesel düzeyde yaşanan temel gelişmeleri ve yapısal dönüşümleri ele alırken, tartışmaların merkezinde ABD iç siyasetindeki değişim, büyük güç rekabetinin aldığı yeni biçimler ve normatif uluslararası düzenin belirgin biçimde aşınması yer almıştır.

Küresel sistemde çıkar temelli, al-verci/perakendeci ve ikili ilişkiler üzerinden yürüyen bir düzenin yerleştiğine işaret edilmiştir. Katılımcılar, bu durumun Türkiye gibi orta ölçekli aktörler için hem yeni fırsatlar hem de ciddi belirsizlikler yarattığını belirtmişlerdir. Gazze meselesi ve Kıbrıs sorunu da ufuk turunda belirsizlik ve risk alanı olarak öne çıkmıştır.

Zeynep Alemdar: "Normatif düzen çözülüyor ve bu artık açık biçimde görülüyor. Al-verci ve ikili ilişkiler üzerinden yürüyen bir diplomasi anlayışı öne çıkıyor. Küresel düzeyde toplumsal hareketlilik sürerken normatif talepler tamamen ortadan kalkmış değil."

Mensur Akgün: "Afrika'dan Asya'ya sorunların çözümünde rol oynadı. Ukrayna ve Rusya arasında arabuluculuk yaptı. İsrail'in çıkarına da olsa soykırımı durduracak şekilde Gazze'deki savaşa müdahale etti."

BİRİNCİ TUR: KATILIMCILARIN ÇALIŞMA ALANLARINDA 2025 YILINDA ÖNE ÇIKAN GELİŞMELERİN TESPİTİ VE TÜRK DIŞ POLİTİKASI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu turda katılımcılar, kendi uzmanlık alanları çerçevesinde 2025 yılı boyunca yaşanan en önemli gelişmeleri ve bu gelişmelere ilişkin farklı değerlendirme ve yorumları Türk dış politikası açısından ayrıntılı biçimde ele almışlardır. Aynı konu başlığı altında dile getirilen, ancak birbirinden ayrıışan bakış açıları korunmuş; yalnızca aynı argümanın aynı bağlamda tekrarlandığı yerlerde tekilleştirme yapılmıştır.

1. Doğu Akdeniz ve Kıbrıs: Güvenlik Eksenleri, Hukuki Dosyalar ve Ayrıışan Okumalar

Doğu Akdeniz ve Kıbrıs bağlamında, İsrail–Yunanistan–Güney Kıbrıs arasında derinleşen güvenlik ve savunma iş birliklerinin Türkiye açısından giderek daha belirgin bir çevreleme dinamiği yarattığı yönünde ortak bir tespit dile getirilmiştir. Bununla birlikte bazı katılımcılar, bu çevrelemenin mutlak ve kapatıcı bir yapıdan ziyade, Türkiye’nin doğru diplomatik ve askeri hamlelerle aşabileceği esnek bir süreç olduğunu savunmuşlardır.

Doç. Dr. Hazal Papuççular, Doğu Akdeniz’de 2025’in ikinci yarısında önemli gelişmeler olduğunu, seçimlerin etkisini büyütmemek koşuluyla önemli sonuçlar ürettiğini söyledi. Kasım ayı sonunda yapılan Lübnan ve GKRY arasındaki anlaşmanın da bu süreçte önemli olduğunu, 2017’den beri Lübnan iç siyasetindeki mekanizmalar ile bekleyen bir anlaşmanın hayata geçirildiğini ve bunun Türkiye’nin politikaları açısından rahatsızlık verici bir gelişme olduğunu söyledi. Meselenin sadece Türkiye değil, Suriye açısından da etkileri olduğunu, Türkiye ile Suriye arasında acil bir sınırlandırma anlaşmasının gündeme gelebileceğini belirtti. Yine Kıbrıs GKRY- İsrail arası ilişki ve İsrail’in adada artan etkisine de değinen Papuççular, askeri ve savunma anlaşmalarının Doğu Akdeniz’e etkisi olacağını öngördüğünü söyledi. GKRY ile Yunanistan arasında var olan bağlantıya eklenen İsrail, yenilenen güvenlik programlarında önemli bir partner olarak öne çıkıyor dedi.

Prof. Dr. Zuhale Mert Uzuner de Doğu Akdeniz’deki gelişmelerin Türk dış politikasının deniz alanlarına dair çabalarıyla yakından ilişkili olduğunu ve küresel ve bölgesel, belki halkalar halinde tanımlanabilecek etkinlik sahaları içerisinde hala merkezi bir bölge olarak yer aldığını ifade etmiştir.

Hazal Papuççular: “ABD Kıbrıs’ı bölge açısından kilit olarak görüyor. Müzakereler sonuç getirmese bile, iki devlet diskurunu değiştirilmesinde Türkiye açısından bir faydalı olabilir. Önümüzdeki dönemde deniz yetki alanları daha çok konuşulabilir gibi görünüyor.”

Doğu Akdeniz ve Kıbrıs meselesini Suriye’yi de kapsayan daha geniş bir çerçevede düşünmek gerekiyor. Bu başlıkları birbirinden kopararak okumak sağlıklı bir analiz sunmuyor.”

Kıbrıslı Türklerin müzakere masasına dönme konusundaki isteğini yansıtmaması aşikâr, ancak, şartı yani çözüm çıkmaması durumunda Kıbrıslı Türklerin tanınması anlamına gelecek bir sürecin başlaması imkansız. Hristidoulides ve bugünkü Kıbrıslı Rumlar mevcut durumun korunmasını da tercih ediyor. İstenen, adadan Türk askerinin çıkması, o kadar. Birlikte yaşama iradesi zayıflamış durumda ve tartışma başka bir zemine kayıyor.”

Suriye ile olası bir deniz yetki alanları anlaşması ihtimali de farklı açılardan ele alınmıştır. Bir görüşe göre bu tür bir anlaşma Türkiye için yeni bir manevra alanı yaratabilirken; diğer bir görüşe göre aceleci bir adım, Suriye'nin iç dengeleri ve uluslararası meşruiyet sorunları nedeniyle Türkiye açısından yeni riskler doğurabilir.

Prof. Dr. Zeynep Alemdar, Trump'ın Mayıs 2025 Körfez gezisinin oldukça ilginç olduğunu ve dünya diplomasisi ve normatatif düzenin çöküşünün ve ilişkilerin ikili ekonomik ilişkilerden ilerleyeceğinin gayet net ortaya koyulduğunu söyledi. Türk dış politikası açısından bu durumun tehlikeli görünmediğini, ancak İsrail'in Katar saldırısına rağmen, Doha Forum gibi toplantılarda hala IMEC koridorunun tartışıldığının dikkatle takip edilmesi gerektiğini söyledi.

“Serhat Güvenç: “Ermenistan ile ilişkileri nedense normalleştiremiyoruz. Bu olsa koridorda avantaj olurdu. Türkiye olmasa dünya ne güzel olurdu diye düşünüyor. Gürcistan'dan AB'ye elektrik kablosu çekileceğinde güvenliği kim sağlayacak diye düşünürken, hala çekiniyor ve Türkiye yok gibi davranıyorlar.”

Prof. Dr. Mustafa Aydın ise “son dönemde Türk dış politikasının tamamında görülen Batıya yeniden yaklaşma çabası, Kıbrıs'ta da belli bir açılım getirebilir. Ama bu sorunun gerçek anlamda çözümü ancak Türkiye'nin AB üyeliğinin konuşulduğu Annan Planı döneminde ve ancak o çerçevede mümkündü. Bugün de bu modele yakın bir çözüm önerisi gündeme gelirse ilerleme sağlanabilir. Aksi halde, ben pek uzlaş olasılığı görmüyorum” dedi.

Prof. Güvenç bölgede ABD'nin etkisini şu şekilde tanımlıyor: “Büyük balık ABD çıkarları varken diğerleri pek bir şey yapamaz orada. Türk ve Rum tarafı için beklenmedik durumlarla karşılaşılabilir. İsrail-GKRY-Yunanistan saflaşmasının sebebi, Türkiye'ye dayak atmanın son fırsat penceresi olduğunu düşünmeleri, çünkü başka bir jeopolitik ortama geçiliyor diye düşünüyorlar.”

Prof. Dr. Güvenç'in ABD'nin bölgede etkisine dair bir diğer tespiti de, İsrail ve CENTCOM olduğu sürece Türkiye açısından zorlukların devam ettiği ve CENTCOM'un İran ve Türk ordusu ile kan davası güttüğüdür.

“Zuhal Mert Uzun: “KKTC'deki seçimler 2025 yılında önemle ele alındı, büyük bir kırılma gibi görüldü. Halbuki önemli bir değişim olmadı. Erhürman'ın savunageldiği tez Kıbrıslı Türklerin egemenlik paylaşımı konusundaki temel argümanlarından ayrışmıyor.”

“

Mustafa Aydın: “EU Institute for Security Studies’de yakında bir toplantı yapıldı ve AB’nin “Black Sea Hub” fikri nasıl hayata geçirebilir, ne olmalıdır gibi sorular tartışıldı. Fakat, görülen o ki, Black Sea Hub fikri de AB’nin bölgeye yönelik daha önceki Black Sea Synergy politikasının ötesine pek geçemeyecek.

”

Prof. Dr. Serhat Güvenç de Black Sea Hub’ın mantığında, Karadeniz’de ne olup bittiğini görmenin hedeflendiğini, ancak bu resmin NATO’da zaten bulunduğunu söylemiştir. Türkiye’nin bu konuda Hub çerçevesinde sahil güvenlik vs yaparız diyerek eklemlenmeye çalıştığını söylemiştir.

“

Mustafa Aydın: “Nitekim, olası bir ateşksten sonrasına bakacak olursa, yine bölgenin daha büyük ülkeleri olan Rusya ve Türkiye arasında büyük ihtimalle yeni bir denge kurulacak. ABD uğraştığı ateşkese sağlayabilirse, yeni kurulacak dengede Türkiye’yi, Rusya’yı Karadeniz’de sorun çıkartan ülke olarak dengelemek için önemli bir güç olarak görecektir.”

”

“

Serhat Güvenç: “Türkiye Karadeniz’de kendi kapasitesiyle bir denge kurabildi. Montrö rejimi Karadeniz’deki dengenin temel unsuru olmaya devam ediyor.”

”

Prof. Mustafa Aydın, Türkiye’nin son dönemde akıllı bir strateji ile yani “MCM Black Sea” fikrini ortaya atarak, bölgedeki üç NATO ülkesini deniz mayınlarına karşı işbirliğinde bir araya getirdiğini, bu işbirliği modelinin genişletilmesinin faydalı olacağını, örneğin bu üç ülkenin Karadeniz’de kritik altyapının korunması, arama kurtarma faaliyetleri, enerji üretimi gibi alanlarda işbirliğini genişletebileceklerini söyledi.

“

Mustafa Aydın: “Bütün bunların arkasında AB’nin bu coğrafyada Türkiye’yi dışlamaması, kendilerinden görmemesi ve Türkiye’yi Karadeniz ve Kafkasya’da dışlayarak kendisine yer açmaya çalışmamaları lazım.”

”

“

Zeynep Alemdar: “Bunun fizibilitesi araştırılıyor. Türkiye her ne kadar bunun gerçekleşmemesini istese de, bağlantısallık (connectivity) uluslararası ilişkilerin tam merkezinde olduğu için bunu yine de düşünmeliyiz. Öte yandan, bence yine uzak kaldığımız ya da yeterince dikkatli izlemediğimiz gezilerden biri de Aralık ayında Rusya Devlet Başkanı Putin’in Hindistan’a gidişiydi. Rusya-Hindistan yakınlaşması ve bunun şaşalı sunuluş şekli de orta güçler ve büyük güçlerin yeniden nasıl hizalandığı konusunda önemli ipuçları sunuyor.”

”

diğerleri insansız hava araçları, deniz yetki alanları ve kritik altyapı güvenliği gibi yeni başlıkların bu dengeyi kırılgan hâle getirdiğine dikkat çekmiştir.

Prof. Güvenç, Türkiye açısından en önemli riskin kuzeyden geldiğini ancak dış politika yapım sürecinin iç politika ile yakından ilişkili şekilde yürütülmesinden dolayı başka bir riskin daha ortada olduğunu, ortadaki bazı önemli fırsatların bu sebeple kaçırılabilmesine de vurgu yapmıştır.

Prof. Mustafa Aydın, NATO ve Batı açısından Karadeniz’in bölgeden bir ortak ile dengede tutulabilmesi için Türkiye’den başka bir aktörün başarılı olamayacağını, Romanya ve Bulgaristan’da yapılan yatırımlara rağmen bir etkinlik beklenemeyeceğini söyledi. Romanya’nın 10 yıldır gemi almaya çalıştığını, ancak mevcut sistemde sürekli iptal edilen ihaleler nedeniyle bunu bir türlü gerçekleştiremediğini; en son Türkiye’den hazır bir gemi alındığını ama bunun da Romanya’nın bölge güvenliğine katkı sağlamasına yetmeyeceğini ortadadır demiştir.

Prof. Dr. Mensur Akgün’ün uzlaşma sağlanmaz ise iki devletli çözüm noktasına geçiş düşüncesinin yeni KKTC Cumhurbaşkanı’nca tartışıldığı ve sürecin oraya da evrilebileceğine dair yorumuna, Prof. Dr. Serhat Güvenç, bu seçimler ile Türkiye ile değil Kıbrıs Türk halkı ile görüşüldüğü konusunda bir vurgunun yapılmasının sağlandığını ifade etmiştir.

2.Karadeniz: Denge Üretme Kapasitesi ve Kırılganlık Tartışması

Karadeniz’de Türkiye’nin Montrö rejimini uygulayarak dengeleyici bir rol oynadığı yönünde genel bir mutabakat olmakla birlikte, bu dengenin ne ölçüde sürdürülebilir olduğu konusunda farklı değerlendirmeler yapılmıştır. Bazı katılımcılar Türkiye’nin Karadeniz’de kendi kapasitesiyle denge üretebilen nadir aktörlerden biri olduğunu vurgularken;

“

Serhat Güvenç: “Ukrayna barış planının hayata geçişinden kuşkuvarım var. Türkiye’nin kuzeyinde giderek turmanan bir savaş durumu var. Bugüne kadar iyi kötü sınırlanan bu gerginlik yönetiminde sona gelmiş gibi duruyor. Bu drone olayı gibi. Gemi vurulması MEB içinde ve MEB bir egemenlik meselesi değil, ama burada bir gerginlik potansiyeli var. İkinci ihtimal eğer barış olursa Ukrayna’nın talep ettiği ara bölgenin oluşması ve bir istikrar gücü oluşturulması-AGİT gibi, ve buraya Türkiye’nin konuşlanması konuşuluyor. Burada tabi Türkiye, Rusya’nın rızasına bağlı diyor. Asker nereden gelecek? Kıbrıs’ta çözüm olursa oradaki 40000 asker kaydırılabilir. ABD’nin Kıbrıs meselesine derin dahil olduğunu düşünüyorum. Kıbrıs’ın önemini yadsııyorlar.”

”

“

Zeynep Alemdar: “Bu noktada al-verci bir yaklaşım ile en azından Gümrük Birliği’nin yenilenmesi için Türkiye’ye fayda sağlayabilir mi diye düşünmek gerektiğini düşünüyorum. Türkiye- AB ilişkilerinde al-verciliğin yeni bir yöntem olmadığını düşünüyorum. 1997 yılında AB’nin Doğu Avrupa’ya içine alan büyük genişleme dalgası sırasında Türkiye’nin dışarıda bırakılmasının ardından Avrupa, önce PKK lideri Abdullah Öcalan’ın yakalanma macerası, ardından da Türk ordusunun özellikle Balkanlardaki barış güçlerindeki önemli konumu nedeniyle Türkiye’yi hatırlamıştı. Ardından, Suriye’deki iç savaşın neden olduğu mülteci akımını önleyebilmek için önce 2013 Geri Alım Anlaşması’nın imzalanması, sonrasında ise Göç Mutabakatı’nın yapılması için 2015 yılında Alman Şansölyesi Merkel’in yenilenen seçimler öncesi Türkiye’yi ziyareti de al-verciliğin AB ile ilişkilerin özü olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla bence SAFE için de, Türk savunma sanayiinin çevikliğine AB’nin ne kadar ihtiyacı olduğunu hatırlatarak bu al-verciliği kullanmalıyız.”

”

“

Serhat Güvenç: “Kültürel bir bariyer var. Ukrayna gibi bir ülkeyi AB üyesi olarak tahayyül ederken Türkiye’yi kabul edemiyorlar. External Action kuruldu da, buraya gelenler de stratejik meydan okumalara karşı ışık tutucu bir şey üretmiyor, sadece pozisyon tekrarlamıyor. Bu da, AB’nin bir stratejik aktör olmayı beceremeyeceğini gösteriyor. Avrupa’nın savaş ekonomisine geçmesi lazım, bu da son derece zor. Türkiye bu noktada nasıl okuyor gelişmeleri bilemiyorum.”

”

4. Avrupa Birliği: Taşeronlaşma Tartışması ve Alternatif Okumalar

Avrupa Birliği ile ilişkilerde Türkiye’nin savunma sanayiinde ekonomik kazanımlar elde etmesine rağmen karar alma mekanizmalarının dışında bırakıldığı yönündeki eleştiriler, bu turda ayrıntılı biçimde tartışılmıştır. Bununla birlikte bazı katılımcılar, bu durumun mutlak bir dışlanma olarak değil, Türkiye’nin pazarlık gücünü artırabileceği geçici bir evre olarak da okunabileceğini ifade etmişlerdir.

Prof. Dr. Zeynep Alemdar, AB tarafından Mart 2025’te yayınlanan White Paper’da SAFE’e doğru giden yolda Türkiye-AB ilişkilerine ivme kazandıracak yeni bir yol bulunabilir mi sorusunun önem taşıdığından bahsetti.

Prof. Alemdar, bir yandan da, değer bazlı dünya tahayyülüne dair analizinde, dünyanın dört bir tarafında devam eden sokak gösterileri, kadınların müzakere masalarında yer almaya çalışmalarının da devam ettiğini söyleyerek, bu bağlamda aklımızda al-verci dünyada normative çerçeveler kurulabilecek mi sorusunun hala durduğunu da hatırlatmıştır.

Prof. Dr. Serhat Güvenç, bağlantısallık konusundaki analizine ek olarak, AB ile ilişkilerde Avrupa’nın kısıtlarına referans vermiştir.

İKİNCİ TUR: 2026'YA DOĞRU HEM DÜNYAYI HEM DE TÜRK DIŞ POLİTİKASINI İLGİLENDİREN BAĞLANTILI OLASI GELİŞMELER VE ÖNGÖRÜLER

Bu turda tartışmalar, 2025 yılı boyunca şekillenen eğilimlerin 2026 yılında nasıl bir seyir izleyebileceğine odaklanmıştır. Katılımcılar, ani ve köklü kırılmalardan ziyade, mevcut eğilimlerin derinleştiği ve sonuçlarının daha görünür hâle geldiği bir döneme girileceği konusunda büyük ölçüde mutabık kalmışlardır.

1.ABD ile İlişkilerde Belirsizlik ve Kurumsallık Sorunu

ABD ile ilişkilerde kurumsallık eksikliğinin temel risk alanı olmaya devam edeceği; lider düzeyindeki olumlu ya da olumsuz söylemlere dayanarak sürdürülebilir bir strateji geliştirmenin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Trump faktörünün öngörülemezliği, 2026'ya dair belirsizliklerin başlıca kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Prof. Dr. Serhat Güvenç, ikili ilişkilerin ilerlemesinde liderlerin rolünün artmasının ilişkilerde kurumsallığın yerini almadığını ve kalıcı bir iyileşmeden bahsetmenin zor olacağını vurguladı. Uzuner, Doğu Akdeniz'de Kıbrıs merkezli bir strateji geliştirirken, Türkiye'nin önceliklerinin masada durmasının en önemli sebeplerinden birisinin de Türkiye'nin ABD için çoklu bölgelerde ortak strateji geliştirebilecek bir müttefiklik ilişkisi sunması olmasının önemli olduğunu ve bunun 2026'da etkili olacağını söyledi.

Zuhal Mert Uzuner: “Perakendecilerle ilişkisinin liderler düzeyinde devam eden yapısının kurumsal anlamda bir devamlılık sunmamasına rağmen, kritik dönemelerde gerekli siyasi bağlantıyı sağlayabilme kapasitesi ile Türkiye açısından 2026'da önemli olmaya devam edecek. Böylece CENTCOM gibi sorunlu ilişkilere alternatif kanallar yaratmanın mümkün olabilir.”

2.Suriye: Sahadaki Dönüşüm, Sıkışma ve Yönetilebilirlik

Suriye sahasında ABD'nin çok katmanlı politikalarının Türkiye'nin manevra alanını daraltmaya devam edeceği; Türkiye'nin sahada daha görünür olmasının gerekliliği dile getirilirken, bunun iç siyasal ve kurumsal kapasiteyle doğrudan bağlantılı olduğu belirtilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa Aydın, 2026'da üç sorunlu alan olarak tanımladığı Suriye, Orta Asya ve Avrupa'da olası gelişmelere değinirken, Suriye'yi Türkiye'nin dikkatle ilerlemesi gereken bir alan olarak tanımladı.

Hazal Papuççular:
“Suriye'ye bakacağız. 2026'da neler olacak? Bu devlet nasıl kurulacak? Merkezi hükümet ve SDG anlaşması nasıl olacak? Hayati önemde gelişmeleri ele alacağız. Doğu Akdeniz ve Kıbrıs meselesine geniş bir perspektiften bakmak lazım.”

3.ABD ile İlişkiler: Kurumsal Sınırlar, Fırsatlar ve Çelişkiler

Prof. Dr. Serhat Güvenç, Türk-Amerikan ilişkilerinde iyimser olamadığını, hala kongre diye bir engelin olduğunu, burada Netenyahu'nun açıktan F35 satmayın talebinde bulunabildiğini, bu gücü Kongre'de bulabildiğini ifade etmiştir. Burada kurumsallaşmış ilişkilerin etkisinin devam ettiğini ifade etmekte ve Büyükelçi Tom Barack'ın da zemin bulamadığını söylemiştir. Katılımcılar arasında ABD ile ilişkilerde Kongre ve kurumsal yapıların belirleyici rolünü koruduğu yönünde ortak bir tespit yapılmakla birlikte, bu durumun Türkiye açısından yarattığı sonuçlar konusunda farklı okumalar ortaya konmuştur. Bir görüşe göre bu kurumsal sınırlar Türkiye'nin manevra alanını ciddi biçimde daraltırken; başka bir görüşe göre ABD'nin sahadaki ihtiyaçları, özellikle Suriye ve Karadeniz bağlamında Türkiye'ye sınırlı da olsa yeni fırsatlar sunmaktadır.

Mustafa Aydın: “Türkiye’nin yapmaya çalıştığı şey, yeniden Batıyla yakınlaşma. 2018’den sonra değerli yalmızlığın maliyeti görülünce, Türkiye geleneksel müttefikleriyle ilişkilerin düzeltilmesi konusunda realist bir değerlendirme yaptı. Dünya nereye gidiyor sorusuna verilen afaki cevaplardan çıkıldı. Henüz Çin’e gidişin kesin olmadığı, ABD hemen teslim olmayacağı, çok kutupluluktan ziyade dünyanın belki de yeniden iki kutupluluğa evrilebileceği görüldü. Trump’ın yeniden iktidara gelmesinden sonra Türkiye bunu bu şekilde okumaya başladı. Bunun arkasında ABD’nin göze batar şekilde Çin’e yönelik rahatsızlığını göstermesinin de etkisi var. AB de belli ölçüde devreye girdi. Böyle olunca, diğer tüm dosyalar, buna, yani ABD’yle ilişkilerin gidişatına bağlamıyor. Suriye’deki durum, İsrail’le yaşananlar, Karadeniz, Ukrayna vs. hepsi bununla ilişkileniyor. Türkiye S400 konusunda bile adım atmaya çalışıyor. Türkiye için 2025’te dış politikada konsolidasyon çabasının kristalize olduğunu gördük; burada başarılı mı bilemiyorum, ama bir çaba olduğunu görüyorum. ABD ile ilerleyebilmek büyük ölçüde Suriye’de bir ilerleme sağlanmasıyla ilişkili gözüküyor.”

Prof. Dr. Zuhall Mert Uzuner de 2025 yılındaki önemli gelişmelerden biri olarak Gazze’deki ateşkese değindi ve bunun Türk Amerikan ilişkilerinin gelişmesi açısından Orta Doğu genelinde bir ortaklığın temellerini inşa ettiğini söyledi. Orta Doğu’da ve hatta Orta Asya ve Karadeniz’de ABD açısından giderek daha önemli bir müttefik haline gelen Türkiye’nin askeri değil aynı zamanda geniş çevresinde yarattığı diplomatik etki kapasitesinin bir örneğinin Gazze konusunda da görüldüğüne değindi. Son BM Genel Kurulu’nda yaşanan ve İsrail’in sürdürdüğü saldırılara uluslararası kamuoyunun tepkisinin önemine değindi. Türk dış politikası açısından bu kompartmanlara ayırabilme ve fikir ayrılığı durumlarında bile birlikte çalışabilme kapasitesinin ABD ile ilişkilerde de önemle takip edildiğini söyledi.

Prof. Dr. Zuhal Mert Uzuner de Suriye dosyasının Doğu Akdeniz’le ilişkisinin giderek daha fazla belirgin hale geldiği, İsrail ile yaşanan sorunların Gazze’deki soykırımla ilişkili olduğu ve bunun durdurulması noktasında atılan her adımın Türk dış politikası için önemli olacağını söyledi. Ayrıca enerji denkleminin de burada dikkate alınması gerektiği, Mısır, Ürdün gibi ekonomik anlamda sorunları olan ülkelerin hassasiyetlerinin devam ettiğini ve enerjinin onlar için önemini koruduğunun altını çizdi. Bu noktada uluslararası arama şirketlerinin büyük güçlerle birlikte bölgede varlık göstermesinin 2026’da devam edeceğinin beklenmesi gerektiğini söyledi.

3.Türk Dünyası ve Orta Asya: Yeni Formatlar ve Dışlanma Riski

Türk dünyası bağlamında Orta Asya’da gelişen yeni formatların Türkiye’yi kısmen dışarda bıraktığı; ABD, AB ve Japonya gibi aktörlerin bu süreçlere dâhil olduğu ifade edilmiştir. Bu durumun uzun vadede Türkiye açısından bir dışlanma riski yaratabileceği değerlendirilmiştir. Prof. Dr. Mustafa Aydın, üç sıkıntılı alandan biri olarak 2026’da Türk dünyası ile ilişkilerin önemini vurguladı.

4.Avrupa Güvenlik Mimarisi: Ekonomik Kazanç – Stratejik Etki Açığı

Avrupa güvenlik mimarisinde Türkiye’nin ekonomik kazanımlar elde etmesine rağmen karar mekanizmalarına erişememesinin yapısal bir kırılmalık yarattığı; bu tablonun 2026’da da kısa vadede değişmesinin zor olduğu belirtilmiştir. Prof. Dr. Mustafa Aydın, üçüncü sorunlu alan olarak tanımladığı Avrupa ve Türkiye ilişkilerini ele alırken, 2026’da Avrupa’nın tercihlerine dikkatleri çekti.

Mustafa Aydın: “Orada bir jeopolitik dönüşüm başladı. Türkiye, büyük müttfikler (ABD ve AB) de devrede olduğu için bir miktar kenarda kalıyor gibi. ABD tabii gelecekteki olası bir Çin kuşatılması için devrede. Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki sürece ABD’nin dahil olması ve Zengazur bölgesinde sürecin kendi üzerinden yürütülmesini istemesi de bunun parçası. Orta Asya ülkelerinin sıklıkla kullanmaya başladıkları C5+1 işbirliği modeline yakın dönemde Azerbaycan da alındı. Bu aslında Türk Devletleri Teşkilatı’ndan Türkiye’yi çıkartıp, Tacikistan’ı aldığınızda ulaşacağınız yapı. Bu mekanizma önümüzdeki dönemde Türkiye açısından daha rahatsız edici bir noktaya evrilebilir. Nitekim daha yakın bir dönemde AB-Orta Asya Ülkeleri Zirvesinin ardından bazı bölge ülkelerinin “Kıbrıs Cumhuriyeti” nezdinde elçilik açmaları gündeme geldi. Yine bu ülkeler 2025 içerisinde Washington’da ABD başkanıyla bir araya geldiler. Bu gelişmeler Türkiye’yi dışarıda bırakıyor.”

“

Mustafa Aydın: “Avrupa Birliği’nin merkezi ülkeleri Türkiye’yi içeride görmek istemiyor.

Son dönemde güvenlik işbirliği çok konuşulmasına rağmen, SAFE mekanizmasına yer alamadık. Ukrayna konusunda da gönüllü görev gücü (“coalition of the willing”) söz konusu olunca Türkiye anlıyor ama arkadaki karar alma süreçlerinde pek yokuz. Savunma işbirliği konusunda da işler daha çok Polonya, İspanya, İtalya gibi ülkelerin firmaları ile Türk firmalarının ortak üretim yapma modeli üzerinden gidiyor. Bu da Türkiye’yi bir nevi taşeron konumuna sokuyor. “Made in Türkiye” olarak savunma sanayi ürünlerini sokamıyorsun. Ekonomik kazanç elde ediyorsun ama bu bizi sürecin içine aldıkları ve karar mekanizmasına soktukları anlamına gelmiyor. Bu önemli, çünkü bu tür dışlanma Türkiye’nin Batı’ya yaklaşma çabalarını kırarak bir şey. Zaten daha önceki uzaklaşma bir ölçüde Avrupa ile ayrı düşmekten başlamıştı. Görülen o ki, Türkiye konusunda henüz Avrupa’nın fikri tam değiştirmemiş. Bunda Avrupa’da aşırı sağın yükselişinin de rolü önemli.”

”

Avrupa Birliği’nin yaşadığı sorunları ele alırken Prof. Mensur Akgün, özellikle Danimarka Dışişleri Bakanı’nın çatlama üzereyiz şeklindeki açıklamasına referans vererek, Türkiye’nin birliğe üye olup olmama noktasındaki tercihlerini yeniden gözden geçirmek gerekli mi diye katılımcılara sordu. Tam üye olunmayacaksa nasıl bir modelite geliştirilmeli?

Sarkozi ve Merkel’in zamanında önerilerine referans verildi. Hazal Papuççular, Türkiye AB ilişkilerinde bir bilinmezlik durumu olduğunu vurgularken, Zeynep Alemdar, alternatif senaryoların çalışılması gerektiğini söyledi. Mensur Akgün ise, ortak karar alma mekanizmasının kalmadığını, küçük devletleri uzlaşmaya zorlayamayan bir yapının olduğunu söyledi. Mustafa Aydın ise Türkiye’nin alternatif iş birliği modelleri arama noktasına geldiğini ama bunu müzakere edecek bir ortak bulamadığını ifade etti

“

Mustafa Aydın: “Avrupa önce sen şunu yap, ben de sonra bir şey veririm” yaklaşımına müzakere süreci olarak bakıyor. İyi de bunun olmayacağını biliyoruz artık. Müzakere karşılıklı olur. Zaten gelinen noktada, yani üyelik gündemden düştükten sonra, AB Türkiye üzerindeki etkinliğini kaybetmiş durumda. Bu durumda ‘ya bana uy ya da ilerleme olmaz’ koşulu ile sonuç almak mümkün değil, ama AB hala bu yönde ısrar ediyor.”

”

Prof. Dr. Serhat Güvenç de Avrupa’nın mevcut durumunda askeri teçhizatların üretiminde Türkiye’ye bir bağımlılığı olduğunu, balistik füzelere yanıt verecek füze bir tek Türkiye’nin elinde olduğunu altını çizdi. Mensur Akgün de bu noktanın önemli olduğunu, burada Türkiye’nin siyasi ve askeri öneminin arttığını, siyasi bir olgunluk ile Türkiye’nin ek reform çabasına girerek hukukun üstünlüğü vs gibi konularda ilerleme sağlayarak elini kuvvetlendirebileceğini söyledi.

5.İç Kapasite: Dış Politikada Etkinlik İçin Zemin

Son olarak, iç siyasal ve kurumsal kapasitenin güçlendirilmesinin dış politikada etkinlik açısından zorunlu olduğu; bunun dış aktörlere “iyi görünmek” için değil, Türkiye’nin kendi manevra alanını genişletebilmesi için gerekli olduğu ifade edilmiştir. Hazal Papuççular, iç siyasette çeki düzen vermek istediğimiz şeylerin genelde dış politika ile ilişkili olduğunu, iç siyasetteki önemli noktanın yönetim kapasitesinin düşüşü olduğunu söyledi. Siyasi süreçlerin dış politika ile ilişkisi meselesinde Zeynep Alemdar da, kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkinliğinin artırılmasının ve çok taraflı diplomasi girişimlerinin desteklenmesi, kadın arabulucuların COP 31 gibi platformlarda olmasının önemine değindi.

KAPANIŞ KONUŞMALARI

Kapanış bölümünde, iç düzen ile dış politika arasındaki doğrudan ilişki bir kez daha vurgulanmıştır. Türkiye’nin askeri kapasitesinin uluslararası alanda hafife alınmadığı; ancak hukukun üstünlüğü, kurumsal işleyiş ve yönetim kapasitesinde sağlanacak ilerlemelerin dış politikada kalıcı etki yaratabileceği ifade edilmiştir. Türkiye’nin arabuluculuk kapasitesinin hâlen önemli bir potansiyel taşıdığı; ancak bu rolün sürdürülebilmesi için daha kapsayıcı, dengeli ve sahaya dayalı bir dış politika anlayışının benimsenmesi gerektiği belirtilmiştir.